

Gyümölcs - de milyen áron?

Vásárhelyi Tamás cikke

Segédanyag a Szitakötő folyóirat 74. számához

Készítette: Szabó Gizella

A cikk fő kérdése

- ▶ Milyen élőlények és folyamatok szükségesek ahhoz, hogy gyümölcs kerüljön az asztalunkra?
- ▶ A cikk a beporzók, különösen a méhek szerepét mutatja be.
- ▶ Érdekességek terén pedig kiemeli a vadbanánt és a kakaóbabot.

A méhek munkája

- A méhek nektárt és virágport gyűjtenek.
- Virágról virágra szállva beporozzák a növényeket.
- Sok gyümölcs csak így tud termést hozni.

A MÉHEK MUNKÁJA

Apró szárnyak, hatalmas munka – az élet édes őrzői

1 VIRÁGLÁTOGATÁS

A dolgozó méh virágról virágra repül nektárt és virágport gyűjteni. Ezzel a növényeket is beporozza, ami nélkül sok gyümölcs és zöldség nem teremne meg.

2 NEKTÁRGYŰJTÉS

A méh a nektárt a szívócsővével felszívja, és a mézhólyagjában viszi haza a kaptárba. A virágpport a hátsó lábán lévő kosárcákban gyűlik össze.

3 HAZAÚT

A méh visszarepül a kaptárba. Útközben a többieknek elmeséli, merre talált sok virágot. Ezt a „táncsal” teszi. Így a társai is odatalálnak.

A méhek szorgalmas rovarok, akik egész nap dolgoznak a kaptárért, a mézért és a természet egyensúlyáért. Minden méhnek megvan a maga feladata.

4 NEKTÁR ÁTADÁSA

A kaptárban a méh átadja a nektárt egy másik méhnek. Ők egymásnak adják tovább, hogy a nektár átalakuljon mézzé.

5 MÉZ KÉSZÍTÉSE

A méhek a nektárból elpárologtatják a felesleges vizet, majd méhviaszból készült sejtekbe teszik és lefedik. Így lesz belőle méz, ami sokáig eltartható.

6 KAPTÁR VÉDELME

A méhek őrzik a kaptarat, védik a királynőt és a fiatal méheket. Csapatban dolgoznak, hogy minden méh biztonságban legyen.

A MÉHEK ÉLETE A KAPTÁRBAN

KIRÁLYNŐ

Ő a méhek anyja. Naponta több ezer petét rak.

DOLGOZÓ MÉHEK

Ők gyűjtik a nektárt, készítik a mézet, takarítanak, őriznek és gondozzák a kicsiket.

HERÉK

A hím méhek feladata a királynő megtermékenyítése. Nem gyűjtenek nektárt.

MÉHEK NÉLKÜL NEM LENNE...

gyümölcs

zöldség

magvak

virágok

VIGYÁZZUNK A MÉHERRE, HOGY ŐK IS VIGYÁZZANAK RÁNK!

MIÉRT FONTOSAK A MÉHEK?

- ✓ Beporozzák a növényeket.
- ✓ Segítenek, hogy legyen élelmünk.
- ✓ Mézet és más hasznos termékeket adnak.
- ✓ A természet egyensúlyát őrzik.

Érdekségek

- ▶ A cikk bemutatja, hogy a termesztett banán és a vad banán között különbségek vannak, és a trópusi növényeknél is fontos szerepet játszanak a beporzók.
- ▶ A kakaóbab beporzását a törpeszúnyogok végzik. Termése nélkül nem létezne csokoládé.

VAD BANÁN BEPORZÁSA

A DENEVÉREK ÉJSZAKAI MUNKÁJA

A vad banánok (*Musa spp.*) beporzását főként éjszakai denevérek végzik. Ez a különleges kapcsolat több millió éve alakult ki, és nélkülözhetetlen a növény szaporodásához.

A DENEVÉR

A nektárt kereső denevér hosszú nyelvvel eléri a virág mélyén található nektárt. Testére közben rátapad a virágpor.

ÉJSZAKAI BEPORZÓK

A vad banán virágai éjjel nyílnak, erős illatot árasztanak, és bőséges nektárt termelnek, hogy odavonzzák a denevéreket.

A VIRÁG FELÉPÍTÉSE

A virág mélyén található nektárkamrához csak a denevér hosszú nyelve fér hozzá. A portokokból származó virágpor könnyen rájuk tapad.

A BEPORZÁS FOLYAMATA

1 VIRÁG NYÍLÁSA

Az esti órákban a vad banán virágai kinyílnak, és illatukkal csalogatják a denevéreket.

2 NEKTÁRGYŰJTÉS

A denevér megérkezik, és nektárt iszik a virág mélyéről. Közben testéhez virágpor tapad.

3 VIRÁGRÓL VIRÁGRA

A denevér más virágokra is ellátogat, miközben a rátapadt virágport átviszi egy másik virág bibejére.

4 TERMÉS KÉPZŐDÉSE

A sikeres beporzás után a virágból termés fejlődik, amelyben magok találhatóak, és a növény szaporodik.

MIÉRT FONTOS EZ A KAPCSOLAT?

A denevérek nélkül a vad banánok nem hoznának termést, így sok más élőlény, köztük az emberek ételmszer-forrása is veszélybe kerülne.

A vad banánok a mai termesztett banánok ősei. A denevérek tehát közvetetten hozzájárulnak ahhoz is, hogy ma banánt ehessünk.

A denevérek beporzóként kulcsszerepet játszanak az erdők fenntartásában, és segítik a növények sokféleségének megőrzését.

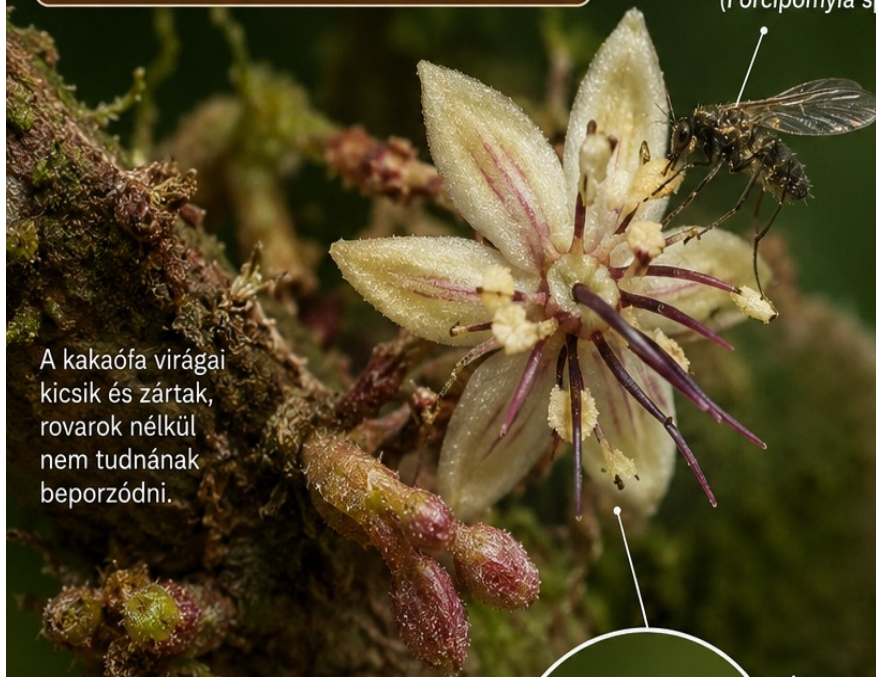
ÉRDEKESSÉG

Egyes denevérfajok kifejezetten a banán virágaira specializálódtak, és orruk, valamint nyelvük tökéletesen alkalmazkodott ehhez a feladathoz.

A kakaóbab beporzása törpeszúnyogok segítségével

Törpeszúnyog
(*Forcipomyia* spp.)

A kakaófa virágai kicsik és zártak, rovarok nélkül nem tudnának beporzódni.

A törpeszúnyogok vonzzák a virág illatát, és belépnek a virágba a nektárért és a pollenért.

A rovar testére tapadó pollen szemcsék segítik a beporzást, amikor egyik virágról a másikra repül.

A beporzás folyamata

A törpeszúnyog belép a virágba.

Pollen rakódik a rovar testére.

A rovar másik virágra repül, és átadja a pollent, így létrejön a megtermékenyítés.

Miért fontosak a törpeszúnyogok?

A kakaófa virágai önmagukban nem tudnak beporzódni. A törpeszúnyogok nélkül nem alakulna ki termés, így csokoládénk sem lenne.

Egy apró rovar – hatalmas szerep a csokoládé születésében.

Beszélgetés és feladatok

- ▶ 1. Miért fontosak a méhek?
- ▶ 2. Milyen gyümölcsöket fogyasztasz gyakran?
- ▶ 3. Hogyan védhetjük a beporzó rovarokat?
- ▶ 4. Készíts rajzot egy beporzó rovarról!